

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**M. Adami, Scriptoris Vetvsti, Historia Ecclesiastica,
Religionis Propagatae Gesta, Ex Hammabvrgensi
Potissimum Atque Bremensi Ecclesiis, Per Vicina
Septentrionis Regna**

Adamus <Bremensis>

Helmetadi[i], 1670

Ioachimi Iohannis Maderi Ad Lectorem Amicvm Praefatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11096

IOACHIMI IOHANNIS MADERI
AD LECTOREM AMICVM

PRÆFATIO.

ADAMVM, Benevole Lector, nunc etiam accipe, eo vultu, quo haecenus & alia mea, siue in simili, siue in diverso scriptio- nis genere excipere solitus es; hoc est, hilaris & sereno. Mere- tur hoc Scriptor eximius, & qui ab amore at- que odio, sicut ipse profitetur, quam maxime alienus, (qui pro- prius Historici boni est character) eam nobis Historiae partem explicatam dedit, quam vix unus atq; alter ante ipsum primo- ribus alias digitis attigerat: ut, nisi hic ipse manum scriptio- ni admo- visset, multarum & maximarum quidem rerum me- moria omnino fuisset peritura. Absq; hoc enim si fuisset, non Helmoldus, non Albertus, qui dicitur Staden- sis, non Crantzius, haud contemnendi utiq; Scriptores, habuissent, quibus non uno loco narrationes suas potuissent vel firmare, vel exornare; ut qui hujus sepiissime verbis, quanquam dis- simulato ut plurimum nomine, non versus, sed paginas quan- doq; integras expleant. Vixit autem Adamus noster, se- culo post natum Christum XI., Canonici in Ecclesia Bre- mensi gaudens honore. Sic enim ipse semet in vestibulo plane operis: mox vero a Indignissimum Ecclesiae Dei matri- a. lib. 3. c. 4
cularium vocat: quæ vox inter alia nunc simpliciter Cano- nicum, ut matricule Ecclesiae insertum: quomodo & in Glossario Latino Theotisco: Matricularius exponitur Quompfaffo; nunc una Custodem Ecclesiae notat, ut est

) ( ) (

in

PRAEFATIO

in alio Lexico antiquo, einen Köster: qua ratione etiam Antonius Nebriffensis. * Matricularius dicitur, habens officium pulsandi campanas. Nempe sic satis vel ex hodierno Ecclesiarum Cathedralium usu constat, in Canonicis illarum quosdam simul munere aliquo honorato fuisse insignes: qualia, præter Decani ac Præpositi, sunt Scholastici, Cantoris, Custodis, &c. Nam ita etiam in Diplomate vetusto b Alberti Comitis subscripsere: Henricus, Decanus Hamburgensis & Canonicus; Gerhardus Custos. Et in alio Gerhardi Archiepiscopi c Anno 1223. Johannes Præpositus, Gerhardus Custos: vt plura ejus generis afferre nunc supersedeam. Quamvis Magistri, qui ipsi tribuitur titulus, & Canonicis eum Scholis deinceps præfuisse, videatur arguere. Patria ipsum Thuringum, vel potius Misenum fuisse, conjicit Cl. Meibomius in Vindiciis Billingianis, d atq; jam olim ex nominibus propriis, quæ, dum ad suam voluit aptare linguam, corruerit, è superiore Germania fuisse, scripsit Auctor, quem una hic exhibemus, Scholiorum vetustus, e paululum Adamo ratione ætatis inferior. Bremam vero se venisse, ait, f anno Adelberti xxiv, qui fuit ære Christianæ CIO LXVII. quando idem ille Archiepiscopus quinq; tantum annis supervixit. Vnde & in Præfatione sua ad Liemarum, qui in demortui Adelberti locum successus est, se nuper à decessore ejus collectum; & alibi, g se novissimis Adelberti temporibus Bremam venisse, scribit. Fuit autem hic ipse è Comitibus VVetinensibus, ut vult laudatus modo Meibomius dicto loco; vel, ut Chronici Gozecensis Auctor

a In Vo-
cab. juris.

b Apud
Lambecii
Or. Hamb.
li. p. 112.
c lb. p. 115.

d pag. 97.
ed. Helmst.
1660.

e ad p. 116.
num 101.
f lib. 3. c. 5.

g lib. 4.
c. 16.

AD LECTOREM.

Auctor, h quem una cum Montis - Sereni edidimus, de nobilissima antiquorum Saxonum & Francorum pro-
 sapia oriundus: cujus fratres Dedo, (qui Decius perpe-
 ram nostro audit,) & Fridericus, Palatini Comites, & re-
 galium decretorum maximi Principes, eidem dicuntur:
 à quibus etiam Cænobium Gozeka ad Salam fluvium fun-
 datum, atq; Ecclesiæ Bremensi subiectum est; sicut Ada-
 mus etiam tangit lib 3. cap. x. diploma autem foundationis in
 eodem illo Chronico, i & apud Lindenbrogium inter
 Privilegia Ecclesiæ Hamburgensis, † uberius exponit.
 Quam vero alias etiam Ecclesiæ suæ rebus invigilaverit; vel
 hoc ostendit, quod non contentus Archiepiscopi univer-
 sarum Septentrionalium nationum titulo; quodq; k per
 totum Aquilonem, in quibus oportunum videbatur
 locis, invitis etiam regibus Archiepiscopatus consti-
 tueret, ordinaretque Episcopos ex capella sua, quos
 vellet electos; postremo l in Hammaburg Patriarcha-
 tum efficere, qua pollebat apud Henricum Imp. ejus no-
 minis IV., Suenonem Dania regem, atq; ipsum Papam
 Romanum, auctoritate & gratia, aperte laboraverit;
 nisi mors, & que illam vel præcessit, vel mox subsecuta est,
 civitatis eversio, hos omnes conatus ejus disturbasset. Vtraq;
 vero, non, ut rei Slavicae scriptor anonymus m censet,
 Anno Christi 1076. sed ut rectius Adamus, n anno 1072. con-
 tigit; quando item bis incensam urbem, & bis vastatam
 à paganis scripsit Adamo σύχρονος Lambertus Schaff-
 naburgensis; quæ sextum & septimum Hammaburgi
 propter Christianam religionem numerantur excidia

);( ):(2

à No-

h pag. 207.
ed. Helms
1665.

i pag. 210.

† pag. 159.

k Adamus
l. 4. c. 46.

l Idem lib.
4. c. 24.

m Infra p.
25.

n lib. 4.
cap. 31.

P R A E F A T I O

o In Au-
ctar. lib. I.
orig. p. 589.

à Nobilissimo Lambecio. o Et quidem haec ipsa tantum illi
inter alia attulere damni, ut Brema haecenus filia, pnae ma-
tre, velut ex tantis calamitatibus nunquam posthac emer-
sura, inciperet caput extollere, atq; transferre ad sese me-
tropoleos honorem: desinente una pedetentim & legationis
superioritate, quæ sub titulo Hamburgensi debeba-
tur: sive, quod ex die constitutorum in provinciis A-
quilonaribus Archiepiscoporum is inciperet aboleri,
quando retraxerunt obedientiam sedi Hamburgensi:
ut auctor est Albertus Cranzius lib. 5. Metropol. cap. 31.
Iam enim vivente adhuc Adelberto, (ut hoc obiter, sed non
præter rem) id egerat Dania Rex Svено, ut Christianitate
in fines terræ dilatata, institueretur in regno suo Ar-
chiepiscopatus. p Quod triginta circiter annis post, sive
circa initium seculi post natum Christum XII. propter cen-
suram & excommunicationem, à Liemaro temere &
inconsiderate adversus ipsum decretam, ut vult Cy-
præus in Annal. Slesvicensibus, q impetravit tandem Eri-
cus cognomento Eigoth, seu totus bonus, ut explicat
VVormius, r cum in expeditione, quam in terram san-
ctam suscipiebat, Romam veniens, Ecclesie Lundensi
Archiepiscopum, & primum, teste Erico Pomerano, f
super tria regna obtineret: id quod apud Ericum Ubsa-
lensem, quoq; legas, Historie Suecorum lib. II. t Etiam Sve-
dia, si Johanni Magno u credimus, tempore Amundi, filii
Olavi Schotkonung (ita dicti, x quod, post mortem patris
Erici, Sueonia præfectus, in gremio adhuc portaretur) Archi-
episcopum ex Polonia acceperat, qui in controver-
siam

p Adamus
lib. 2. c. 14.

q cap. 18.
r Notus ad
seriem I.
Daniae re-
gum p. 15.
s p. 300. ed.
Lindenbr.
t p. 42. ed.
Holm. 1654
u ap. Olav
Magnum
lib. 2. c. 19.
x Sic Olav
Vercelius,
Nor. ad Go-
ericum. p.
79. Alii ali-
unde de-
ducunt.

AD LECTOREM.

lia in cum Gothis & Archiepiscopo Bremensi de præ-
 eminentia devenerat; nisi hic fortassis Osmundus ille
 est, cujus Adamus ut gyrovagi & impostoris lib. 3. cap. 15.
 meminit. Quamquam ne sic tamen acquieverint statim Lie-
 maruse ejusq. successores, velut ex supradictis Privilegiis,
 ab Erpoldo Lindenbrogio † in lucem, protractis patet:
 In quibus & illud Friderici Imp. ejus nominis I. est, quod
 nos ultimo loco in hac editione posuimus, quo Hartvvicus,
 tum temporis Hammaburgensis Archiepiscopus, ab Adelber-
 to quinto, contra nuper electum Dania regem VValdema-
 rum I. in conventu, quem Francofurti anno 1158. Imp. ha-
 buit, se dubio procul voluit munire. Siquidem is y propter
 generis nobilitatē duplici principatu clarus (Rudolphi
 namq. Marchionis erat filius) præ aliis decessoribus suis magno
 studio pro recuperandis terrarum illarū suffraganeis
 Episcopis enisus est: adeo ut, cum anno deinceps 1163. idem
 Imperator Bisontii (pro quo Laonnam habet Helmolodus; z
 Leonam super fluvium Saonam in Episcopatu Bison-
 tino, Gotfridus Monachus; a Metin Saxo Grammaticus
 b & Ericus Pomeranus c) generalem congregaret Sy-
 nodum, in qua & Victor tum pro summo Pontifice se
 gerens adesse t; eo etiam veniret Hartvvicus; con-
 querens ibidem, refero hoc jam verbis Alberti Stadenfis, d
 quod tria regna, Daciæ, Sveciæ, Norvvegiæ se de sua
 sede abstraxerint violenter, cum jure deberent suam
 synodum observare: sive ut Cranzius id ipsum tradit; e
 Quod Ecclesia sua olim legationis dignitate super
 omnia Aquilonis regna prædita, misere per Roma-

):( ):(3

nos

† Tomore-
 rü Septen-
 trion. edit.
 Francof.
 1609. pag.
 170 & 171

y Histow
 Archiep.
 Brem. ap.
 Lindenb.
 p. 55.

z lib. 1. cap.
 100.

a In An. al.
 ap. Freher.
 ad an. 1162.
 b lib. 14.
 pag. 302.
 c Ap. Lin-
 denbrog.
 pag. 303.
 d Ad an-
 num 1163.

e lib. 6. Me-
 trop. c. 46.

P R A E F A T I O

nos Pontifices esset despoliata, cum tribuissent provinciis illis suos Archiepiscopos, non reservato jure Archiepiscopi Hamburgensis. *Licet* in quaestione sua nihil profecerit, *eludente non ipsum modo, sed totum concilium, qui una ibi praesens erat, V Valdemaro rege; cui ab illo statim subjungitur. Adamus sane noster, ut è diverticulo tandem in viam redeamus, ista tempora oculis usurpavit suis, quibus saepe nobis citatus Adelbertus Archiepiscopus f multo magnificentius quam ceteri, potentiam Archiepiscopalem longelateq; in exteris protendit nationes: ut non alio ad scribendam Historiam hanc suam incitamento videatur impulsus, quam ut hoc suo labore exhausta mox viribus matri, g sive, antiqui honoris privilegio nimis extenuata Hammaburgensi Ecclesiae; sanctissimos illos Patres commemorando, per quos eadem exaltata, & Christianitas in gentibus dilatata esset, non nihil optularetur, atq; vel hac saltem ratione illam è solitudine, in quam per incendia ac vastationes Slavorum, post Adelberti, ut diximus, mortem erat redacta, h in lucem & aspectum educeret, ejusq; memoriam, gratia praedicatione prorogaret atq; extenderet. Quod ut tanto rectius prestaret, monumenta omnia, vetera, nova, sibi excutienda duxit; nunc Archivum i Bremensis Ecclesiae inspiciendo, nunc, quae per schedulas dispersa jacebant, colligendo, quaeq; inde hauriri haud poterant, ex historicis supplendo, modo & Seniores, quibus res nota esse poterat, consulendo: in quibus, quod gentium conversionem attinet, k Svено rex, quem Estritium vocant scriptores Danici, merito reputandus: cujus proinde haud semel honorificam mentionem facit. Quanquam ne sic quidem scopum ita semper sit assecutus, ut non (prout juvenes, pendere ex seniorum ore ut plurimum solent) illorum quandoque auctoritati plus aequo inherendo, aberrasse ab eodem, atq; cum iisdem errare maluisse, quam in rerum veritatem diligentius inquirere, censeretur: sicut exemplis haud paucis demonstrari à nobis posset, si per alia negotia id ipsum liceret vel integrum esset. In quibus vero principem locum jure ducit, quod de Hermanni Billingi, primi in Saxonia Boreali Ducis, à quo ratione materna stirpis, cum Serenissimi Brunsvicensium ac Luneburgensium; tum La-*

ven.

f Adamus
lib. 4. c. 41.

g Verba
haec ejus-
dem sunt
in praefat.
ad Vicma-
rum.

h Idem lib.
2. c. 8.

i Vide rur-
sum praef.
pag. 3.

k Vide cū
primis lib.
4. cap. 15.

Venburgii Duces, atq; Anhaltini Principes, originem suam arcessunt, natalibus obscuris (figmento jam dudum peculiari libro à Celeberrimo Meibomio expulso, ac porro ab Amico meo magno Johan. Henrico Hoffmanno, in aula Serenissimi Brunsvic. ac Luneb. Ducis Hannoverana Archivario meritisimo, in accuratissimo, quod de Insignibus Celsissimæ illius Domus edere parat opere, pluribus explodendo) inconsulto ac temere protruliz, præsertim cum eo & alios, qui exscribere, ut supra monuimus, ipsum amant, in similem errorem pertraxerit. Cæterum cum primus, quod ego sciam, Adamum cum notis ediderit M. Andreas Velleius, Historicus quondam Regius, & antiquitatum Danicarum (quo elogio ipsum maculat Vir eruditus Stephanus Ioh. Stephanus I) indagator diligentissimus: atq; post hunc eandem partem bis exornandam suscepit, Vir non minus de Germania, quam Septentrionis Historia, optime meritus, quæ sepius ante adduximus, Erpoldus Lindenbrogius: quod ab Antiquitatis amantibus desiderari eum magno opere; interim vero non proflare uspiam amplius illa postrema duarum, nedum Danica editionis, exemplaria, animadvertere; non ingratum Tibi fore, AMICE LECTOR arbitratus sum, si eundem redvivum quasi in publicum prodire ex intervallo juberem. Quod dum quidem facere, quatenus id fieri à me, per absentiam ab operis typographicis, potuit, annitor sedulo; sic insistere me scias velim Lindenbrogiaux editioni primæ, Lugduni Batavorum ex Bibliotheca Perillustris Herois, Henrici Ranzovii Producis Cimbrici, Bredenbergeni adornatæ, in atq; cum Velleiana diligentissime collatæ; ut quam illa observat distinctionum in capitibus differentiam, nec ego prætermittam: sed Andreæ Velleii exemplaris, numeris minusculis barbaris, Ranzoviani vero MSi capita majusculis Latinis, significem; deinde ad quem locum Scolia Verusta Auctori subnexa, pertineant, numeris itidem barbaris, sed paulo majoribus notem, ac, quæ similiter in finem Codicis rejectæ erant, lectiones varias, in margine suo statim loco representem. De Diplomatis vero vetustis hoc tantum addo, me illa solum hic produxisse, quæ ad Adamum illustrandum quam maxime visa sunt idonea; eaq; partim à Viris Clarissimis, quorum nomina adscripsi, jam ante fuisse edita, partim à Magnifico Viro, Dn. Hermanno Conringio, nunc primum benigne mihi esse suppeditata: Ebonis etiam Remensis Apologiam & Legationem ex Illustris Academia Julia Bibliothecæ hand vulgaris notæ MSi Codicis esse deprompta. Quibus Te Dei omnipotentis patrocinio, me vero favori ac benevolentia Tuæ, etiam atq; etiam commendo.

I Notis in
Sax. Gram.
pag. 210

m Edita
est Lugd.
Bat. 1595.
in 4to. Cui
altera suc-
cessit Fran-
cosurti ed-
in Fol. cum
aliis Se-
pientio-
nalium re-
rum Scri-
ptoribus,
anno 1607.

DE

